

SZÉKELY-UDVARHELY

UDVARHELYVÁRMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI LAPJA
AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE ÉS A GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10 K. Félévre 5 K. Negyed-
évre 2 K 50 f. Külföldre egész évre 15 korona. Papok-, gazda-
sági egyleti tagok- és közs. előjáróknak egész évre 8 K. Tani-
tóknek, közs. és körjegyzőknek 7 K. — Egy példány ára
10 fillér.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos

BETEGH PÁL.

Főmunkatárs: FÜLEI SZ. LAJOS.

HIRDETÉSI DIJAK: Hivatalos hirdetések 100 szög minden
szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések 6 fillér-
többesüri közlésnél 4 fillérért közöltetnek. Nyílt-tér sora 1 K. Hir-
detés és nyílt-tér díja előre fizetendő. — Megjelen heten ki n t
két szer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomató és könyvkötő üzlete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések
M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489. sz. és hirdetések intézendők. — Kéziratok vissza nem adatnak. M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489. sz.

Jönnek már a milliók.*

(J). Hogy milyen eredményeket képes egy hazafias egyház céltudatos működésével még az ipar terén is elérni, hogy egy helyes közgazdasági érzékkel bíró nagy egyesület csöndes munkájával mit képes létrehozni és hogy sajnos, mi az eredménye annak, ha, mint fájdalom, a mi Alföldünkön a nép magára van hagyatva és nincs köz-művelődési egylete, azt az alábbiakban megvilágítjuk.

Másfélévvel ezelőtt egy 34 tagú angol-társaság járt Budapesten, a hol az unitárius egyháznak és az Erdélyi Kárpát-Egyesületnek vendégei voltak. Az angolok nagyon érdeklődtek viszonyaink iránt és ámulattal hallgatták a magyaroknak közjogi fejtegetéseit, melyekből megtudták, hogy a magyar király — nem osztrák császár és Magyarország sem osztrák gyarmat. Természetesen ezek után megértették azt is, hogy mi ugyan csöppet sem örülünk annak, hogy az osztrák ipar izmosodik és terjeszkedik a közös vámterület határain belül, a magyar pedig csak tengődik. Megtudták továbbá, hogy ipari téren nagy bajunk a pénzühiány. Az angolok körutat tettek Erdélyben és hazatértek hazájukba. Azóta az a 34 tagú, legtöbbször papokból álló lelkes kis csapat, nyilvános fölvonásokon agitál Magyarországon. Ennek következménye, hogy ma már jobban ismerik Angliában (a Györy Ilona által angolra fordított) Hymnuszunkat, mint a saját legközelebbi hadseregünkben és — hogy Kolozsvár mellett angol-pénzzel gya p j u f ö l - dolgozó gyárakat építenek, ilyen gyárakba 14 millió koronát fektetnek és hogy egy másik angol-társaság Torda- és Beszterce-Naszódmegyékben kén telepek kihasználására 18 millió koronával óriási bányá- és gyártelepeket állít föl. A Hungarian Sulphur Corporation

* Ezen figyelemre méltó cikkelyt a „Technológiai Lapok” című gépészeti, elektrotechnikai és ipari kiváló szakfolyóiratból vettük át. Szerk.

Limited., melynek intézője Walter Ellis 3—4000 székelynek fog állandó munkát adni és évi termelése 5000 vagon tisztított kén lesz. A kén nagyrészt külföldre szállítják. A kiépülő székely vasutak áruforgalmát a gyártelep naponta egy 17 vagonból álló külön tehervonattal fogja szaporítani. A gyárépületek már munkába vettek és a feltárás kezdetét vette. Ezenkívül legalább 80—100 milliót szándékoznak az angolok magyar iparvállalatokba befektetni, különösen bányákba. Az e célból alakult angol társaságnak Rothschild is tagja.

Egy másik társaság az alföldi metropolisokban állít föl nagy husföldolgozó gyárakat. Egyik városban már működik is ily telep, de érdekes az, hogy a magyar munkások, kiket az angolok alkalmaztak, semmi esetre sem akarták úgy föl-szabni a sertéseket, ahogy az angolok kívánták, mert ugymond: „már ők ezt így szokták meg”. Az angolok aztán kénytelenek voltak angol munkásokat hozatni. Amíg tehát egyrészt dicsőrnünk kell az unitárius egyházainkat és az Erdélyi Kárpát-Egyesületet, kiknek helyes iparfejlesztési politikája ime ily nagy eredményeket mutat föl, másrészt sajnálnunk kell, hogy az Alföldön ily visszamaradt gondolkodású a nép. Ezt annak tulajdonítjuk, hogy nincsenek vezetőik.

Emlékszünk egy más hasonló esetre, mely a kiállítás idejében történt. A híres szegedi hal-bicskák nagyon megnyerték egy külföldi nagy áruház tulajdonosának tetszését, a ki hamar elhatározta, hogy ezt a cikket a hazájában bevezeti, 20 000 darabot rendelt tehát belőle első próbára. A szegedi iparos bácsi azonban kijelentette, hogy annyit ő nem csinál, mert akkor nem marad ideje a földjeit is megmunkáltatni, több segédet pedig, mint a mennyije jelenleg van, elvből nem alkalmaz. Ez azt bizonyítja, hogy alföldi népünk gondolkodása fölött eredménytelenül suhant át a kor szelleme.

Ezekből az esetekből kiindulva nagyon helyen valónak találjuk felhívni vezető férfiainknak

figyelmét ezen tényekre, melyek világosan utalnak arra, hogy célszerű lenne egy Alföldi köz-művelődési egyesületet szervezni, melynek erős és kiható közgazdasági programja legyen.

Nagy és fontos érdekeket szolgálni lenne hivatott ez az egyesület, a maradi gondolkodású és ennek hatása alatt elszegényedésének induló alföldi néppel szemben annyival is inkább, mert a másfél év előtti angol csapatnak lelkes vezére, a mi őszhaju W. H. Shrubsole barátunk legközelebb ismét egy, a multkorinál még nagyobb angol csapattal jön hozzánk. Shrubsole, aki világhírű tudós és az angol geologia társaság elnöke, most már főképp gazdag gyárosokból és vállalkozókból állította össze a kiránduló csapatot.

Ezek kifejezetten azt jönnek tanulmányozni, hogy mely ipari vállalatokat lehetne hazánkban létesíteni és Daniel Gábort, a képviselőház al-elnökét és az Erdélyi Kárpát-Egyesület budapesti oszt. alelnökét értesítették ezen szándékukról.

Egy nagy hollandi társaság is jön hasonló célból hozzánk. Ezek Erődy Béla tankerületi főigazgató, az E. K. E. alelnöke és a magyar földrajzi társaság elnökének jelentették be jövetelüket. A hollandusok főképpen az Alföldet szemelték ki működésüknek színterül.

Ime mit tesz az, ha a művelt nyugatnak nemzeteivel érintkezünk.

Fájdalom, a legtöbb magyar a hozzánk érkezőkkel németül kénytelen érintkezni, mert nálunk az idegen nyelvek közül csak a Götter-halte bübajos nyelvét oltják az ifjuságba, hogy ne is tudjon érintkezni mással, mint osztrák szomszédainkkal, kik mint egy fojtó gyűrű veszik körül hazánkat.

Legyen azonban e gyűrű még oly erős is, át kell azt törni, mert iparunk és vele nemzetünk megerősödését csak az angoloktól, hollandusoktól és francziáktól várhatjuk, ámde jó szomszédainktól soha!

A „SZÉKELY-UDVARHELY” TÁRCZÁJA.

Tompa Józsi bá.

Székelyföldi história.

A „Székely-Udvarhely” eredeti tárczája.

Derék, munkás zsellér ember vala magyarályai Tompa József bátya. Nem olyan ám, mint a mai cselédnép, mely 3—4 gazdát cserél egy év alatt. Józsi bá' mint cseléd és zsellér 58 ke-rek esztendő t szolgálta az »udvart«, szolgálta pedig aként, hogy úgy ő az »udvarral«, mint az udvarnak 58 év alatt változó gazdái ő vele, a legteljesebben megvalának elégedve.

A faluban is nagy vala tekintélye s nemcsak a falu népe, de az uraság is „Józsi bá”-nak hívá, a mi a tisztelet és szeretet kifejezése a Székelyföldön és amikor »Isten ő szent felségének« tetszék vala magához szólítani Józsi bát, egy nagy menykövel nyakszirtton »kullitván«, amikor a kaszások élén vágá a rendet a »Halastó mellett«, a falu népe s az uraság egész családja könyező szemekkel kíséré a Józsi bá' koporsóját végig már a falun, az örök nyugalom helyére.

Mint a vitéz katonát a harcmezőn, Józsi bát a munka mezején kaszálá le az öreg halál. A bizon jól megérdemelt nyugalom vala, mely ott vára rá a Halastó mellett, halála helyén ázott sírgödör mélyén. Megvala érdemelve a hosszú halotti predikáció, melylyel Kiss Samnel tiszteletes uram rázta meg a bordákat és veséket és Kátó Dénes kánt'uram verses bucsuztatója, melyre csak úgy

fokozódott a fájdalom, mintha egy nagy konyhakést forgatott volna meg a szivekben.

Hát vajjon a munkaszeretet mellett szeretété a hazát is Józsi bá? Bizony szereté és a midőn 48-ban kitőre a szabadság, perczet sem késve, vállára vetve a nagy kaszát, felkeresésére indult az ifju uraságnak, ki mint hadnagy ott szolgálta valahol a székely huszároknál.

Ott lovat és kardot kapa Józsi bá', tüt és czérnát is szerze, — no mert háboruban szakad a ruha — s ezen teljes felszereléssel részt veve sok-sok csatában az urfi oldalán, egész a szomorú végig Kutya-ba sem vevé, ha fityülnének a golyók füle mellett, »mi az egy igaz székőjnek«, de bezeg busula Józsi bá', mikor megfordula a hadi szerencse.

Elszontyolodva kulloga ki Barassóból, hogy a város másik végén már beüté orrát a muzka s nagy elbusulás: al lokogott hadnagya nyomában, a mikor a vesztett csata után futniok kelle ott valahol Fejér-Egyházánál. Futni, nagyon nem futhatának, mert az urfinak is, Józsi bá'nak is, ha csak lehete, ott lóga szájában a pipa, bár a Józsi bá' épen kialudott vala. De épen mert a Józsi bá' pipája kialuvék, lön megmentésök. »Urfi istálok egy kicsi tüzet« — szóla Józsi bá'. No erre már csak meg kelle állani és a mint Józsi bá' épen bele mártá a taplóját az urfi égő pipájába, csak úgy szakada szilánkká tiz lépéssel előtük az odvas füz egy ágyugolyótól, s bizony, ha meg nem állanak, aligha beléjök nem traiffál.

Hát hiszen hébe-korban furcsaság is ese Józsi bá'val Például a »levél história.« Ez pedig így történt. Azért, hogy zsellér sorsban éle, sza-

bad székely vala Józsi bá'. Részt is veve az agyagfalvi réten, a székely nemzetgyűlésen, melyet a czélből hiva vala egybe Berzenczey László uram ő kegyelme, kormánybiztos atyánkfia, hogy itten mondatnék ki, hogy a székely nemzet a szabadságharcban részt vesz. Berzenczey uram, a hallgatók sürü »levele, levele« kiáltása közben, élénk színekkel ecsetelé a bécsi kormány gyalázatosságait (ma is megtehetné) s ki is mondaték a hadab indulás. »Ha megyünk, mind megyünk« szólt a határozat. Nosza Józsi bá' szalada haza a kaszáért, de el is mondá otthon a nemzetgyűlés dolgát. Erősen szép vala, mond Józsi bá', csak azt a levelet nem akarák semmikép megmutatni, a mit a császár irt a magyarok ellen, pedig folyton kiálták: »a levelet, a levelet.«

Szegény Józsi bá'. Gyermekekora boldog emlékei közt előtünik becsületes arca, mert hiszen én valék az ő szivarvég gyűjtő bizalmasa. Megbocsát oh hős idők tanuja, hogy e színtelen korban idézem elő emlékéit; megbocsát, hogy kiedet, a munka emberét, kinek tenyerét évről-évre fel-töré a munka, s munka közben ragadá el a halál is, ki pipaszó mellett, némán aprítá a németet; most h'vom ki a sírból, mikor a hosszú beszédek tartásában áll a hazafi virtus. De hát a »levél« dolga gyakran motoszkál fejemben, s épen most szintén egy jóízű levél história esett.

Látja, mért hogy vége az ősi székely alkotmányának és nincs többé székely nemzetgyűlés. A napokban is vala összehiva egy Székelykereszturra és egy Székelyudvarhelyre. Nem azon célból ugyan, mint az agyagfalvi, fegyverre kelni a hazáért, hanem épen a katonai javaslatok ellen.

Tapasztalati észrevételek a lótenyésztési kerületek kérdéséhez.

Irta: lengyelfalvi báró Orbán Ottó.

A földmivelési magas kormány lótenyésztésünk ügyében, a vármegyei lótenyésztő-bizottságok, gazdasági egyesületek és az egyes tenyésztők nézeteinek kifejtése céljából s javaslatok megtehetése végett — mint a „Székely-Udvarhely” folyó évi 29. és 30. számaiból olvastam — az ország különböző részében értekezleteket hívott egybe s azokra az egyes méntelepek működése köréből az érdekelteket meghívta.

A Kolozsváron megtartott értekezlet — elterőleg a más három értekezlettől — a tett javaslatokhoz nem járult hozzá. Az értekezleten az erdélyi ló jellegének fenntartását hangsúlyozták. Sajnos, hogy az erdélyi ló jellegét teljesen elveszítette. Az erdélyi ló jellegét csak úgy lehetett volna föntartani, hogy ha a lótenyésztési kerületek korábban lettek volna életbeléptetve és egyes kerületekben meghagyták volna — minden más egyedek kizárásával — a tiszta erdélyi faj lótenyésztést. De miután Erdélyben minden irány nélkül alkalmazták az apaméneket s a különböző fajú és véralkotású apalovak használata által Erdélyben annyiféle fajló-keverék keletkezett, hogy a tenyésztő maga sem tudja, hogy voltaképpen miféle fajlova van, annyit elértünk, hogy mindennemű keverékfaj lovunk van, de tiszta erdélyi fajló Erdélyben — sajnos — már nincsen. Továbbá szóban jött Erdélyben a lóértékesítés hanyatlása is. Ennek okát abban vélik feltalálni, hogy Romániában az orosz ló kiszorítja a magyar lovat. Ez a vélemény téves, mert ellenkezőleg a román kormány Magyarország területéről évente 3—4000 darab lovat vásároltat be katonai lovató bizottságai által, még pedig ugynevezett (kalarás) lovassági, tisztai és szekerészlovat. Igaz alacsonyabb árakat fizet, mint a mi lovatási bizottságaink, de selejtesebb anyagot is vásárol.

Hogy Erdélyben jelenleg Románia kisebb mérvben eszközli a lóbevásárlást mint eddig, annak oka nem abban rejlik, hogy a muszkáló Romániából kiszorította az erdélyi lovat, hanem, mert Erdélyben fokozatosan hanyatlott a lótenyésztés s így Románia az utóbbi időkben lószükségletét nem bírta nálunk beszerezni. Tehát az országnak Királyhágón tül részében eszközölte. De már a folyó év folyamán Nagyszébenben újra tett kísérletet Románia lovató-bizottsága és ott vásárolt is 35 darab katonai czélokra alkalmas lovat. Ha Erdélyben lótenyésztésünk újra fellendül, Románia megint állandó lóbevásárlónk lesz.

Wesselényi Béla a tájfajtaknak Erdélyben való létesítését sem kivihetőnek, sem pedig kívánatosnak nem tartja, — a kolozsvári értekezleten tett kijelentése szerint. Wesselényi Béla szakértelmét és a lótenyésztés terén felmutatott sikereit elismerem. Személye előtt meghajlok és kalapot emelek. Azonban nagy sajnálatomra, ezen kérdésben nem oszthatom véleményét.

Gyűlés és nép. Ugyan nem harci mezben és oly nagy számban, mint az agyagfalvi réten, de azért — esküszöm — ezek is mind szabad székelyek valának, mivelhogy most szabad foglalkozás, nem és korkülönbség nélkül szabadok vagyunk mindnyájan.

Hogy is ne gyülenek vala, hiszen „nyomtatásban ígérék”, hogy messze földről két hírneves hazafi jön ide. Tudja nem olyan, hanem amolyan bőbeszédű. Egy győző, a nagy száj versenyekről, s egy molnár, ki nagyszerűen darál. Ha már megnezzük pénzért, a ki hosszú szalagokat tur ki torkából, miért ne néznők meg ingyen azt, ki oly hosszú beszédet huz ki gyomrából, mely reggel 10 órától délután 3 óráig nyulik. Nézzük meg hát, bárha azt mondja is a székely példabeszéd „sok beszéd szegénység”, „sok szónak, sok az alja”. Hanem Berzenczey atyánkfia ő kegyelme bezzeg eljőve az agyagfalvi rétre, de biza azok az urak nem jövének el, — meg sem írák az okát. Ugyan egy ur váltig erősíté, hogy dróton megírák, — de a mint az agyagfalvi nemzetgyűlésen nem mutathatták azt a levelet, ugy itt sem mutatták, bárhogy kiabáltak „lássuk a levelet”, „a levelet”.

Hát osztán a nép nem is szalada a kaszáért, inkább lerakta a fegyvert.

Hát ugy-e Józsi bá' a kijed idejében is vala áprilisben sok tréfa, de ez már mégsem járja.

Isten áldja s nyugasztalja meg kijedet kedves Józsi bá'!

Ellenkezőleg áll a dolog, mert Erdélyt már a természet úgy alkotta, hogy minden egyes vidéke egy külön éghajlati, legeltetési és takarmányozási viszonyokkal bíró lótenyésztési kerületet képez és maga a természet felosztotta Erdélyt különböző tájfajta lótenyésztési kerületekre.

Mielőtt azonban a tájfajta kerületek kikerítését jelezném, nem hagyhatom megjegyzés nélkül Wesselényi Bélának azon állítását, hogy Erdélyben a Nonius és arabs ménék számát apasztani kívánja és a lipiczai ménék számát óhajta szaporítani. Ha beható bírálat alá vesszük Erdély lótenyésztési viszonyait, azt tapasztaljuk, hogy lótenyésztésünkben sem a Noniusok, sem pedig az arabs fajta ménék alkalmazása visszaesést nem idézett elő, mert a Noniusok hatalmas, erős, szabályos testalkotásuk és jó lábcsontozatukkal csak javítottak, de nem ronítottak. A mit kifogásolni lehet bennük, az véralkotásuk és nehézkes járásuk. De ezzel szemben nagy előnyt nyújtnak azon jó tulajdonságaik, hogy a tenyésztésben olyan szilárd alapot teremtenek, ami pártatlan.

(Folyt. köv.)

Szinészet.

Micsey F. György erdélyrészi I. szinikerületbeli társulatának három bemutató előadásáról van alkalmunk megemlékezni.

Vasárnap (husvét első napján) Fényes Samu „Bacsányi” cz. 3 felv. színmű-ujdonságával kezdte meg működését a társulat. A darab túlságosan sok és igen modern izű szociálizmussal van tele s különösen vidéki helyen egyes kifejezései — azt mondhatjuk — botránkoztatók. Egyes helyeken simítva, elhagyva, szép és hazafias lelkesedésre indító színjáték válna belőle. Simon Jenő (Bacsányi), szerepében ujjabb tehetségének adta tanujelét. Nyílt színen is sokszor megtapsolták; felvonások közt meg valósággal tüntetett mellette a közönség. Igen kedves volt Haraszti Miczi a Jolán szerepében. Pávai Irma (Krisztina) pedig minden igyekezete mellett sem tudta beletalálni magát jelentős szerepében. Jók voltak kisebb-nagyobb szerepekben: Erdős Károly (Naláczy), Olasz György (Bacsányi apja), Baranyai Ferencz (Sárosy), Heltai Hugó (Kelemen) és Gulyás Menyhért (Sehi). Ugyisint a többi szereplők is megállták helyüket.

Hétfőn Géczynek francia recept után készült népszínművében a „Leszámolás”-ban gyönyörködött a közönség. Simon Jenőtől itt is a töle megszokott alakítást kaptuk. Leánya (Tomori) igen szépen énekel és csinosan játszott. Erdős becsülettel állta meg helyét az Ember határozottságot kívánó szerepében. Tordai Etel Mariska szerepében érvényesült előnyösen. Szigethy, mint Kasznár valósággal elragadta a közönségnek könnyen hevülő részét. Bay, mint Andris leszámítva a leszámítandókat, elfogadható volt. E kerethe jól beletaláltak magukat: G. Székely Renéé, Gulyás, M. Nagy Mari, Lugossi, Olasz és Csolnakosi.

Kedden Molnár Ferencz „A doktor ur” cz. 3 felvonásos bohózata került előadásra. A fiatal, hirtelen karrier után kapkodó fiskálist, dr. Sárkány ügyvédet Szigethy Andor személyesítette sok igyekezettel, Gulyás Menyhért (Puzsér) pedig oly törülmetszett betörőt a kezdő ügyvédek minden reménységét) állított elének, mely a budapesti Vigszínháznak is becsületére vált volna. Tordai Etel (Sárkányne), Simon Jenő (Csató rendőrhadnagy), M. Nagy Mari (Marosiné) és Haraszti Miczi (Lenke) szerepeiket helyesen töltötték be s az előadás általában is kifogástalan volt. A darab igen sok kétértelmű helyzeteket állít szemben s francia izénél fogva, egy cseppet sem alkalmas az ifjuság szórakoztatására.

Különfélék.

— **Időjelzés** a meteorologiai intézet április 15-iki távirati jelentése szerint: Havazás, éjjeli fagy.

— **M. t. olvasóinkhoz** most, a folyó évi második negyed kezdetén azt a tiszteletteljes kérelmet intézzük, hogy lejárt előfizetésüket megújítani és esetleges hátralékaikat mielőbb kiegyenlíteni kegyeskedjenek, hogy nem kicsinylendő feladatainknak mi is pontosan megfelelhessünk. A „Székely-Udvarhely” hetenkint kétszer csütörtökön és vasárnap, tehát minden héten kétszer karolja föl e székely anyaváros és vármegye közügyeit. Nem riadva vissza semmi áldozattól: híven, lelkiismeretesen és pártatlanul szolgálja a székely érdekeket. Az a pár korona előfizetési díj, mely egyeseknek amugy

sem lehet sok — bőven visszatérül azáltal, hogy legjobb tehetségünk szerint, mindig oly közleményeket kívánunk hozni, melyek lapunk hivatás-körébe tartoznak s a közérdeket előmozdítani hivatottak. A székelység ügyeivel állandóan foglalkozunk, mert hiszen székely népünk előhaladása, boldogulása nemcsak székelyföldi, hanem elsőrendű magyar nemzeti érdek is. Legyen szabad tehát m. t. olvasóink és önzetlenül támogató munkatársaink eddig tapasztalt nagybecsű pártfogását továbbra is kérnünk, hogy elvállalt kötelezettségeinknek — lehetőleg — még fokozottabb mértékben megfelelhessünk. A „Székely-Udvarhely” előfizetési árai lapunk homlokán olvashatók. Az előfizetéseket postadíjmentesen beküldésére a 10489. sz. m. kir. postatakarék-pénztári befizetési lap használható.

— **A föltámadás** szent, nagy eszméje ad nekünk hitet, reményt és türelmet elviselni nemcsak a halált, de világi életünk sok keserűségét, céltalan küzködését is. . . A székely anyaváros husvétja — ősi szokás szerint — ez évben is mozgalmas volt. A nagyheti ájtatoskodást mozzarak durrogása követte szombaton délután — a lélekemelő föltámadási szertartás alatt. S ettől elkezdve a karabélyok és pisztolyok egész husvét első napján délig hirdették a föltámadás ünnepét városszerte. A határkerülő lovasbandérium egyházi processzióval vonult be a Deák-térre, hol a szokásos szertartás után ünnepi misére gyűlt a hívők sokasága a plebánia templomba. Itt a misét Jung-Cseke Lajos apát celebrálta fényes segédlettel s a husvétii szent beszédet is ő mondotta. Könnyen érthető előadásban magyarázta a husvétii gyónás szükségét és megvilágította, gyakorlati okát adta annak, hogy miért kell titkosan és miért nem lehet nyilvánosan gyónni, illetve a gyónást követő lelki oktatásokat miért volna helytelen a szószék-ről nyújtani. Az ünnepi mise fényét nagyban emelte a helybeli róm. kath. Dalkör gyönyörű, nülunk eddig ismeretlen templomi énekeivel, melyeket teljes preczizitással és összhanggal adott elő a vegyes és külön a férfiak. A szép és üdvös célra szervezett s Poppov Péter kir. tanfelügyelői tollnok karnagy vezetése alatt működő daloskör Tamás Albert főgimn. tanár elnök buzgó fáradozásának s a tagok helyes érzékének köszöni lételetét és teljesíti önzetlen feladatát Isten dicsőségére. Husvét másodnapján a Szent Ferenczrendiek templomában megismételte szép énekeit a dalkör, mely mindenestre hézagpótló egyesület városunk egyházi társadalmába.

— **Vármegyénk gazdasági egyesületének** választmánya e hó 14-én d. e. tartotta e havi rendes ülését a vármegyei ház kistermében kishalmgyi Hollaky Arthur főispán elnök vezetése alatt a tagok élénk érdeklődése mellett. Az elnöki bejelentések során tudomásul vették, hogy a főispán Zonda József tvh. állatorvost a tóháti és alsózsuki tehének megvizsgálására kiküldötte. Mivel azok a székely kisgazdák számára megvétetnek. A titkár azon jelentését, hogy a földmivelésügyi miniszter az egyesület által kijelölt legelők jókora hozására 7500 korona segélyt adományozott — örvendetes tudomásul veszik s az egyesület részéről a helyszíni szemlére az illető járások főszolgabíráit, a szükséges tárgyalásra az elnököt és titkárt kiküldi, illetve — ha kívánatosnak mutatkozik — a választmány összehívását is elhatározta. Mint önként ajánlkozók a városi és kápolnásoláhfalvi legelőket megtekintik Zonda József és Kassay Ákos. Elnök bejelentését, hogy a székelyföldi miniszteri megbízott a sóvidék részére szánt 1000 drb juh bevásárlását a dicsőszentn. artoni és makfalvi vásárokon megkezdi s felhívta az egylet elnökségét, hogy az illető községek előjáróságait utasítsa a vásáron való megjelenésre a vevők személyazonosságának igazolása végett s egyuttal a székely kisgazdákat értesítsék, hogy a juhek kiválasztása és átvétele céljából megjelenjenek — örömmel vették tudomásul s az intézkedéseket már megtették a kívánt irányban. A földmivelésügyi miniszter által a baromfityénység javítása érdekében adományozandó több láda tojásból egyet az alsósiménfalvi fogyasztási szövetkezetnek és egyet Erked községnek jegyzett elő a választmány. Az egyesület fölterjesztésére értesíti a székelyföldi miniszteri megbízott, hogy csikódíjazásokra a lótenyésztő bizottságnak 600 K segélyt bocsát rendelkezésre. Köszönettel veszi a választmány. A székelyföldi min. megbízottnak a gyümölcsösök támogatása, illetve a gyümölcsértékesítő szövetkezetek alakítására vonatkozó átiratát örömmel vette a választmány. Egyuttal kérti fognak a szövetkezetek alakítására utbaigazító egyént. A kisbirtokosok országos földhitelintézetének megkeresését szívesen fogadták és kész-

séggel támogatják az intézet újabb keletű akcióját. Felkérjük, hogy Székelyudvarhelyt képviselőket állítson. Az egyes vidékekre pedig bizalmi férfiak kijelölését elnök és titkár teljesítik. A rovtartani állomás vezetője az Apion irtására vonatkozó munkálat kefelevonátát megküldötte, amelyet köszönettel vett a választmány és a jövő ülésre meghívják felolvasás tartására. Az Erdélyi Gazdasági Egyesület alapító tagjai sorába való belépést elhatározta a választmány. A szüzuglyát ez évben is föntartja a választmány s kimondja, hogy abba 150 darab állatnál többet fölvenni nem fog. Az egyleti tagok állatait is jelezési sorrend szerint veszik fel. Ugron János azon indítványát, hogy a szüzuglya részére a báró Orbán-féle kitűnő legelőt vegyék meg, elfogadták s elnököt és titkárt a kellő lépések megtételére fölhatalmazták. A jegyzőkönyv hitelesítésére dr. Demeter Lőrincz és Kassay Ákos küldtén ki, az ülés főispán-elnök éltetésével oszlott szét.

— **Április 11-ét,** az 1848-as vívmányok törvénybe iktatásának emlékét a helybeli állami felsőleányiskola tegnap délelőtt 9 órakor és a kir. főreáliskola délelőtt 10 órakor ünnepelte meg. — Az áll. kö- és agyagipari szakiskola »Ifjúsági önképzőkör« pedig e hó 20-án (hétfőn) délután 5 órakor az intézet nagy rajztermében tartja hazafias ünnepélyét a következő műsorral: I. rész »Himnusz.« Énekli az ifj. dalkör. — »Ünnepi beszéd.« Tartja Gagyi Ferencz IV. o. t. — »Pókaíné«, Gyulai Páltól. Szavalja: Miklós Dénes IV. o. t. — »Szózat.« Énekli az ifj. dalkör. — »Nagy idők«. Drámai költemény, két felvonásban. Irta Balog István. Előadják: Költő: Nemes Mózes IV. o. t. Bezeredi: Reichel Adolf II. o. t. Széchenyi: Lukács J. III. o. t. Kossuth: Tunner Alajos IV. o. t. Battyányi: Kiss György II. o. t. Deák: Papp Gyula III. o. t. Magyar: Zonda István IV. o. t. Német: Kovács Albert IV. o. t. Király: Stirner János II. o. t. II. rész. Dialog. Előadják: Nemes Mózes IV. o. t. és Lukács János III. o. t. — »Fogadás«. Vigjáték 1 felvonásban. Irta Pokorni. Előadják: Földbirtokos: Reichel A. II. o. t. Korcsmáros: Miklós D. IV. o. t. Szélfő: Orbán Antal III. o. t. Ujjas: Dolisza János III. o. t. Koma: Stirner János II. o. t. Pinczér: Zonda István IV. o. t. Szolga: Román István IV. osztályú tanuló. Inas: Dané Gyula II. oszt. tanuló. — Hunyadi induló. Énekli az ifj. daloskör.

— **Színházi műsor.** Ma (csütörtökön) Herczeg Ferencz »Kéz kezét mos« cz. 3 felvonásos vigjátéka; holnap (pénteken) Hugó Viktor örökbeccs színműve: »A notre-damei toronyőr«; s zombaton Faragó Jenő: »Casanova« cz. operette ujdonsága kerül színre.

— **Kártya-játék.** A belügyminiszter rendeletet adott ki, hogy kávéházakban ne lehessen többé az ugynevezett különszobákban kártyázni, hanem csak a főhelyiségben, a hol könnyen ellenőrizhető, vajjon nem játszanak-e tiltott játékok.

— **Dankó Pista 50 válogatott dala** éneklhangra, zongorakísérettel megjelent és a »Székely-Udvarhely« kiadóhivatalában (Betegh Pál könyv- és papír- és írószekeresek) kapható. Ára 4 korona.

— **Pályázat külföldi tanulmányuti ösztöndíjra.** A m. kir. kereskedelemügyi miniszter ur a pesti magyar kereskedelmi bank által 1892. évben alapított 30000 koronás külföldi tanulmány-utrá szánt ösztöndíj 4 és fél százalékos kamatait, vagy összesen 1350 koronát a folyó évben egy felsőipariskolát jó sikerrel végzett iparosnak adja ki. Az ösztöndíj elnyerése iránt folyamodhatnak oly iparosok, kik a budapesti vagy a kassai állami felsőipariskolát jó sikerrel végezték, mely körülmény iskolai végbizonyítvánnyal igazolandó. A folyamodványban megjelölendő azon speciális ismeret, melynek elsajátítása, vagy tovább tanulmányozása végett az illető tanulmányutat megteni szándékozik. Felemlítendő folyamodóknak esetleges szakmunkálatainak az illető ismeretkörben — valamint a nyelvismeretek és a tervezett tanulmányut programja és időtartama, valamint azon körülmény is, hogy folyamodó hány évet töltött szakba vágó műhelyben vagy gyárban s katonai kötelezettségének eleget tett-e vagy sem? Végül megemlítendő

a folyamodványban, hogy a folyamodó miként véli szerzett ismereteit és tapasztalatait a tanulmányut befejeztével itthon értékesíthetni. Oly pályázó, ki jeles iskolai képzettség mellett a tanulmányozandó, vagy elsajátítandó speciális ismeretek körében már elméleti, vagy gyakorlati irányu tanulmányokra hivatkozhatik s ezt igazolni képes, valamint kellő nyelvismerettel is bír, az ösztöndíj odaitelésénél előnyben fog részesíttetni. A pályanyertes a tanulmányutról a m. kir. kereskedelemügyi m. kir. miniszter urhoz jelentést tenni tartozik. A fentiek figyelembevételével szorokszendő szabályszerűen bélyegelt folyamodványok a keresk. m. kir. miniszter urhoz címzve a Csik-, Háromszék-, Udvarhely- és Maros-tordavármegyében illetékes ifjak által f. évi május 30-áig a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamarához adandó be. Később érkezettek nem vétetnek figyelembe.

— **Aranyvilág.** Az Osztrák-Magyar Bankban f. évi márcz. 31-én 46 millió 792 ezer 256 drb arany volt 969 millió 132 ezer 620 K 37 fillér értékben. Egyik élelmes újságíró kiszámította, hogy ha átlag egy emberre 50 kilogrammot veszünk, 48 ezer tolvaj kellett volna, hogy az egész aranykészletet ellophassa.

— **Tanárok kongresszusa.** Az erdélyrészi róm. kath. státus főiskoláinak tanárai ez évben Kézdivásárhelyen tartották meg szokásos nagy gyűlésüket. A helybeli róm. kath. főgimnázium tanári karából Soó Gáspár igazgató, Varga Sándor, Jánosy Péter, Tamás Albert, Embery Árpád, Kovács János és Mihálovits Béla tanárok vettek részt a kongresszuson.

— **Az ajánlott levelek kézbesítése.** A kereskedelmi miniszter az ajánlott levelek kézbesítése ügyében a következő rendeletet teszi közzé: A belföldi forgalomban az utánvételes ajánlott levelek föladóit ezentul akképen rendelkezhetnek, hogy utánvételes ajánlott leveleik — a címzetteknek történt első sikertelen bemutatás után — azonnal visszaküldessenek. E célra kell, hogy a föladó a visszaküldésre vonatkozó kívánságát, a levél címlapján baloldalt a címzett neve fölé szembe-tűnő betűkkel — kézírás, esetleg nyomtatás vagy bélyegzőlenyomat útján — feltüntesse s azt színes írónnal aláhuzza. A posta- és távirtdahivatalok utasítva vannak, hogy az ily utánvételes ajánlott leveleket ki nem váltás esetén haladéktalanul küldjék vissza.

— **Hibaigazítás.** Lapunk mult számának tárczájába több értelemzavaró hiba csuszott. Így az első hasáb alulról fölfelé számított 13-ik sorában »ha látja« helyett: ha látjuk; a 2-ik hasáb felülre lefelé számított 5-ik sorában »példájára« h. példájával; 10-ik sorban »halljuk-e« h. valljuk-e; 35-ik sorában »tevéjét« h. zenéjét; a 3-ik hasáb 2-ik sorában »megszeretett« h. megszerentelt; a 11-ik sorban »akarta« h. akarta; a 6-ik hasáb 23-ik sorában »Azaz« h. A z olvasandó.

— **Fogorvos.** Perl József városunkból rövid időre elutazott. Azonban még a folyó hóban visszaérkezik és 8—10 napig rendelni fog.

— **Jó tanács.** Mindazoknak, kik pázsitot akarnak létesíteni, ajánljuk, hogy szerezzék be Mauthner Ödön csász. és kir. udvari magkereskedéséből Budapesten a »Sétatéri« vagy a »Margitszigeti« fűmagkeveréket. Ezeket már 29 éve szállítja Mauthner Budapest és a Margitsziget oly bámulatra méltó és gyönyörű sétaterei részére.

Hitelügy.

A kisemberek hitelügye újabb időben elszomorító házánkban. Pedig tudvalevőleg a 100—400 koronás kölcsönök körül történik a legtöbb visszaélés, vagyis jobban mondva az ezeket igénylő kisbirtokosok vannak a legsúlyosabb terhekkel megrakva. A Magyar Földhitelintézet székelyföldi kirendeltsége újja szerzett tapasztalataiból merített memorandumában kifejtett elvek visszhangjaképp üdvözöljük azért azt a figyelemre méltó reformot, melyet a magyar kormány támogatásával a Kisbirtokosok Orsz. Földhitelintézete husvét napjától életbe léptetett.

Az első reform az, hogy a nevezett intézet a jelzálogkölcsönök minimumát, mely eddig 600 korona volt, alapszabályainak módosításával 300 koronára szállította le. Eszerint még oly birtokos is, akinek ingatlana egészen 6—700 korona értékét képvisel, nem lesz kénytelen ezután a drága, sok zaklatással járó s minden pillanatban felmondható kölcsönökhöz folyamodni, hanem első helyre való bekebelezés mellett konvertálhatja meglévő terheit, vagy felvehet új kölcsönt.

A második reform az, hogy az intézet megkezdte a 4 százalékos záloglevelek kiadását s ezentul a 4 és fél százalékos zálogkölcsönök mellett 4 százalékos záloglevelekben is fog kölcsönt adni. A kölcsönmódokat az intézet három változatban állapította meg, az adós választására bizva, hogy azok közül belátásának és viszonyainak megfelelően melyiket fogadja el. Magukra a feltételekre az intézet ad felvilágosítást.

Egy további nagyon fontos reform, melyet a Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete életbe léptet, az, hogy ezentul utólagos kamatfizetés mellett adja kölcsöneit. Eddig ugyanis ennél az intézetnél épp úgy, mint a legtöbb más intézetnél, az adós a járadékot előre tartozott fizetni, azaz a kölcsön folyósításakor levonták a tőkeösszegeből az első járadékot. Ezen első járadék erejéig csökkent tehát a kifizetett kölcsön összege. A Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete ezen a bajon mostantól fogva úgy segít, hogy a kamatfizetés csak az első félév végével kezdődik. Az adós tehát kamatlevonás nélkül kapja a kifizetendő kölcsönösszeget.

Nagy előnye az intézet kölcsöneinek, hogy az intézet már országos jellegűen fogva is a kötelezettségeinek megfelelő adósnak a kölcsönt fel nem mondhatja. A felmondás csak az adósnak áll jogában s ha az adós a kölcsönt felmondja, azért semmiféle ugynevezett stornódíjat fizetni nem tartozik.

Felette fontos az intézet ama határozata is, hogy adósaiknak a kölcsönhöz jutást megkönnyíti s e célból gondoskodik róla, hogy az ország fontosabb pontjain az intézet ügyeinek ellátására hivatott kirendeltségei legyenek, vagy pedig kinevez az illető vidék gazdasági viszonyait alaposan ismerő képviselőket és bizalmi férfiakat, akiknek feladata lesz a kölcsönigénylő feleknek mindenben segítségére lenni.

Az intézet egyébként saját közegeivel is szívesen rendelkezésre áll a közönségnek s kívánatra igen mérsékelt díjszabás mellett a kölcsönügylet körüli összes teendőket is elvégzetteti, különösen konverzióknál elvállalja a konverzióval járó összes teendők ellátását s mindezekhez a költségeket is előlegezi.

Végül pedig a »Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete« újabb nagy mértékben vonta tevékenysége körébe a parcellázást, amely körül az összes jogi munkák, továbbá az eladó nagybirtokos és a vevő kisbirtokos közötti viszony tisztázása, az előző teherátvitelnek törtétele és az új terheknek betáblázása körül minden tekintetben segédkezet nyújt. Az intézet ilyen alapon sikeresen több nagy birtokváltást tett lehetővé egyes községek részére.

A kormány, mikor a Kisbirtokosok Országos Földhitelintézetének ezen akcióját felkarolta, hathatósan szolgálja a kisbirtokosok tehermentésének ügyét, amely csak tettekkel, még pedig ily bator, jól átgondolt és önzetlen tettekkel vihető előbbre.

E helyen a legnagyobb elismeréssel adózunk a Magyar Földhitelintézet igazgatóságának is azon határozatáért, hogy — habár kirendeltségét a közel jövőben bevonja tőlünk — ezután sem kíván elzárkózni a székely akciótól. Daniel Lajos vargyasi nagybirtokos elnöklelte alatt egy bizottság majd továbbra is működik s a 2000 koronán felüli kölcsönöket eszközölni fogja.

Szerkesztői üzenetek.

Gy. A. A.—S. Székely hazaszeretetéséből fakadt, őszinte szívbéli szótát közelebről példaadás-képp hozni fogjuk. Nagyon örülünk, hogy lapunkat a legelső számtól kezdve mindig figyelmesen olvasták, mint községi előjáró. Meglátszik nemes gondolkodásából a szorgalmas olvasgatás és ami legszebb: önmivelésének írásbeli eredménye is. Csak haladjon ezután is a megkezdett uton. Ön és az önhöz hasonló székelyek fogják megtartani ezt az annyira elárvulásnak indult székely hazát... Hathatós példa s jóirányu működés sokat lendíthet népünk sorsán!

Apró hirdetések.

E rovatban minden szót 4 fillérért, vastagabb betűvel 8 fillérért közöl a kiadóhivatal.

— **A faiskolakezelők és gyümölcsfa-tulajdonosok** szives figyelmébe ajánlom kitűnő és több oldalról elismeréssel fogadott folyékony faviaszomat negyed-, fél- és egykilós adagokban 40, 80 és 1 K 60 filléres árral. **S o l y m o s s y** János gyógyszerész Székelyudvarhelyt (Kossuth-utca).

Kiadó lakás. Atilla-utca 13. szám alatt 2 szoba, külön udvarral stb. hozzátartozóival együtt kiadó, vagy örök áron eladó. Bővebb felvilágosítást ad **S o h a** Aladár Helyben.

Emeletes lakás azonnal, vagy Szent-György napra kiadó. Áll 2 szoba s konyha és hozzávalókból. Ha a konyha földszinti lehet: úgy 3 szoba s konyhából is állhat. Főpiactéren. — **Raktárnak:** egy földszinti szoba: **Hármas pincze** helyiség, nagy, száraz, világos szellős pinczék. **Kereskedőknek, gabonarakárnak** alkalmasok! **Önálló lakás,** külön udvarral, kerttel — esetleg konyhakertésznek igen alkalmas — egy és egy negyed holdnyi kerttel, mesterséges öntözésre könnyen berendezhető fekvéssel, kuttal az udvaron, kitűnő vízzel — 3 szoba, konyha, kamara, egy igen nagy, műhelynek alkalmas, száraz és egy kisebb pinczével, pitvarral, alatta földi kamara, sütőház, istálló, szekérszinek, sertés-ól, tyúk-ól stbivel felszerelve, azonnal 3—6 évre hasznos bérbe adó. Értekezhetni **KUNCZ ÁRMIN** gyógyszerésszel Székelyudvarhelyt, a gyógyszár melleti irodában bármikor.

Biztos jövedelmű tőke befektetés! Eladó — másnemű vállalatban befektetés miatt — 50 darab „Oláh-falu-homoródménti takarékpénztári” részvény, darabonként 115 koronáért; ezen vételárnak megjelölészi évenként 12-9 százalékát. 20 darab „Siculia” szénsvgyári részvény, valamint: 35 darab „Küküllői takarékpénztári” részvény a névleges 100 koronás árrban. Bővebb felvilágosítást e lapok kiadóhivatala által „Biztos jövedelmű tőke-befektetés” cím alatt nyerhetni.

Legfinomabb cukrász-sütemények *Ernszt György cukrászatában* Székely-Udvarhelyt (Főter, piacszor) kaphatók. Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan teljesítetnek.

MELEG SÓSFÜRDŐ!

Minden' nap

a **Gergely Ferencz** sósfürdőjén meleg fürdő kapható A fürdőszobák és az ezek előtt levő folyosó szükség szerint fűtve van. Egy kádfürdő ruhával 45 kr

Eladó ház. Soly mossy-utca 30. számú kő- és téglából épült ház, 244 □-öl telekkel, 14 évi lefizetésre eladó. Felvilágosítás nyerhető a helyszínén.

Eladó bor. Saját termésű királyhalmi (Csongrádvármegye) homoki fehér asztali, vörös és Siller ó-boraim kisebb és nagyobb mennyiségben kaphatók.

Értekezhető alólírott szőlőbirtokosnál Gyulán, Bekésmegye.

Rombay Zsigmond,
királyhalmi szőlőbirtokos.

Folyó évi apr. 24-től

B E T E G H P Á L

KÖNYV-, PÁPIR-, IRÓ- ÉS RAJZSZER KERESKEDÉSE

NYOMTATVÁNYOK NAGYRAKTÁRA.

KÖNYVNYOMTATÓ

ÉS KÖNYVKÖTŐ INTÉZETE,

„SZÉKELY-UDVARHELY”

szervezősége és kiadóhivatala

SZÉKELYUDVARHELYT.

Udvarhelyvármegye HIVATALOS LAPJA kiadóhivatala

folyó évi április 24-től

Székelyudvarhelyt, **Kossuth-utca 15. sz.** alá (a „Budapest”-szálló mellé) költözik.

F. évi apr. 24-től

Premier Kerékpárok

leg finomabb a világ Argyazék Premierwerke Eger, Csehország

Képes levelező-lapok

gyönyörű kivitelekben, legnagyobb választékban kaphatók **BETEGH PÁL** könyvkereskedésében Sz.-udvarhelyt.

Állattenyésztő gazdák figyelmébe!

Az „Alsófehérvármegyei Gazdasági Egyesület” Nagy-Enyeden, 1903. május hó 4-én **tenyészállat-kiállítást** rendez.

Díjazás alá esnek:

- I. Magyar erdélyi fajtánál: községi bikák, borjas tehenek, tenyésztehenek és üszök.
- II. Havasi esetleg pinzgau fajtánál: 1—3 éves bikák, tehenek és üszök.
- III. Sertés: Kisbirtokosok kanjai.
- IV. Juhok: Kisbirtokosok kosai.

Kitűzve 50 különböző díj ezer korona értékben.

Bejelentések intézendők: Székelyhidy Viktor gazd. egyes. titkár urhoz Nagy-Enyedre, hol a kiállítást illetőleg bővebb felvilágosítás nyerhető.

RÉPÁTI VIZ hazánk legkitűnőbb ásványvize, ujonnan érkezett friss tavaszi töltés

HAÁB és HEITZ és GAL JÁNOS UTÓDA

főraktárában SZÉKELYUDVARHELYT

NAGYON MÉRSÉKELT ÁRBAN KAPHATÓ.

Dr Purjesz Zsigmond professzor a következőképpen nyilatkozik: Bizonyítom, hogy a Répáti-savanyuvizet a nyakharták hurutos bántalmái ellen ismételtén jó sikerrel alkalmaztam.

Dr Lengyel Béla m. kir. egyetemi tanár szakvéleménye a következő:

A K.-Impér Répáti-savanyuviz a jók között is a legjobbak közé tartozik, nemcsak mint élvezeti ital kitűnő, hanem mint gyógyító ital is megbecsülhetetlen, stb. stb. Emésztési és vizeleti nehézségoknél, gyomor- és vesebajoknál, gyuladásos, hólyag- és köszvényes bántalmak ellen stb. stb. felülmulhatlan.

Kapható továbbá minden előkelőbb vendéglőben.